

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za državno ureditev

5

Številka: 713-01-1/2019/7 EPA 398-VIII
Ljubljana, 13. 3. 2019

Komisija Državnega sveta za državno ureditev je, na podlagi drugega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št.100/05– uradno prečiščeno besedilo, 95/09 – odl. US, 21/13 – ZFDO-F in 81/18 – odl. US) in 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15), sprejela naslednje

M n e n j e

k Predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku (ZKP-N) – druga obravnava

Komisija za državno ureditev (v nadaljevanju: komisija) je na 19. redni seji 6. 3. 2019 obravnavala Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku (ZKP-N), EPA 398 – VIII (v nadaljevanju: predlog zakona), ki ga je v obravnavo Državnemu zboru predložila Vlada Republike Slovenije (v nadaljevanju: predlagatelj).

Komisija **podpira** predlog zakona.

* * *

Zakon o kazenskem postopku (ZKP) se je spreminjal že v prejšnjem mandatu, vendar je spremembe zakona na koncu ustavil veto Državnega sveta (DS). Državni svet je na 32. izredni seji, 26. 9. 2017 izglasoval veto na zakon in ga poslal v ponovno odločanje v Državni zbor (DZ), ki ga na 34. redni seji 19. 10. 2017 ni potrdil.

Predstavnica Ministrstva za pravosodje je v imenu predlagatelja zagotovila, da so bile v tokratnem postopku usklajevanja iz predloga zakona umaknjene vse rešitve, ki jih je pri prejšnji obravnavi strokovna javnost zavračala kot problematične. Predlog zakona je sestavljen iz treh vrst rešitev in prva ter najbolj ključna je implementacija določb Direktive 2012/29/EU o določitvi minimalnih standardov na področju pravic, podpore in zaščite žrtev kaznivih dejanj, ki govori o položaju oškodovanca v kazenskem postopku. Z implementacijo Direktive se celovito ureja položaj žrtev, posebna pozornost pri tem je namenjena ranljivim skupinam žrtev. Namen Direktive je, da žrtve dobijo informacije o postopkih, da dobijo podporo in možnost sodelovanja v kazenskih postopkih in da so, če je treba, tudi ustrezno zaščitene. S tem se tudi na nacionalni ravni spreminja pristop do žrtev kaznivih dejanj, ki ne bodo več le kolateralna škoda, temveč v ospredje stopa skrb za njihovo dobrobit in pravice. Slovenija z implementacijo Direktive zamuja, aprila je rok za uveljavitev, nato sledijo kazni. Predlog zakona kot drugo vrsto rešitev prinaša prenos odločb Ustavnega sodišča RS in Evropskega sodišča za človekove pravice. Tretji sklop rešitev je povezan z izzivi v praksi in tako se natančneje določa ravnanje z gradivom, ki je zbrano s prekritimi preiskovalnimi ukrepi, prenovljeni so pogoji za dostop do naročniških in prometnih podatkov, dodatno so

predvidene nekatere rešitve v zvezi z zaslišanjem mladoletnih oseb, prenovljene so določbe, ki bodo omogočale e-poslovanje in e-vročanje v kazenskih zadevah.

Predlagateljica je poudarila, da je po izvedenih medresorskih usklajevanjih novela v bistvenih rešitvah, ki jih prinaša, usklajena z vsemi ključnimi deležniki (Vrhovno sodišče RS, Vrhovno državno tožilstvo, Policija, Odvetniška zbornica Slovenije ...).

V času strokovnega usklajevanja je tudi Komisija za državno ureditev na Ministrstvo za pravosodje posredovala 2 pripombi oziroma predloga sprememb. Komisija je predlagala dopolnitev 92. člena ZKP, da bi se obveznosti vnaprejšnjega plačila sodnih stroškov za kopiranje listin iz sodnega spisa za potrebe obrambe po uradni dolžnosti prenesle na organ, ki vodi kazenski postopek. Tako bi se omogočilo obdolžencu, da si pripravi obrambo, hkrati pa se s stroški ne bi obremenjevalo zagovornika po uradni dolžnosti. Predlagateljica je poudarila, da bo MP predlagano rešitev vključilo v naslednjo novelo Zakona o sodnih taksah, kamor predlog tudi sistemsko bolj sodi. Novela Zakona o sodnih taksah je v pripravi in ta rešitev je vključena v predlog. Drugi predlog sprememb, ki ga je komisija posredovala na MP, se je nanašal na spremembe glede hrambe in uničenja gradiv, pridobljenih s prekritimi preiskovalnimi ukrepi in se je nanaša na 154. člen ZKP. Kot je poudarila predlagateljica, se to področje v predlogu zakona ureja celovito in vsebuje tudi predloge komisije. MP se je glede tega vprašanja usklajevalo z Vrhovnim državnim tožilstvom in glavni cilj je bil slediti rešitvi veljavne avtentične razlage, ki jo je sprejel Državni zbor, ter zagotoviti učinkovitejši pregon kriminala belih ovratnikov.

Predlog zakona je usklajen s ključnimi resorji - Ministrstvom za notranje zadeve, Ministrstvom za obrambo, Ministrstvom za javno upravo, Ministrstvom za zdravje, Ministrstvom za finance in Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti in s Službo Vlade za zakonodajo.

* * *

Komisija je podprla predlog zakona in pri tem izrazila zadovoljstvo, da so bile pri njegovi pripravi delno upoštevane tudi pripombe Komisije za državno ureditev, ki so bile v okviru javne razprave posredovane na Ministrstvo za pravosodje. Govorimo o spremembi členov, ki se nanašajo na hrambo in uničenje gradiv, pridobljenih s prekritimi preiskovalnimi ukrepi.

Komisija je opozorila, da je bilo noveliranje Zakona o kazenskem postopku v prejšnjem mandatu v Državnem zboru zavrnjeno ob ponovnem odločanju zaradi veta v Državnem svetu. Zato so člani komisije pozdravili odločitev Ministrstva za pravosodje, da iz predloga zakona umakne vsebine, ki jih je strokovna javnost prejšnjič označila kot problematične in da je novela tokrat strokovno usklajena z vsemi deležniki, ki lahko kakorkoli prispevajo h kakovosti predloga zakona. Komisija je tudi opozorila, da je nujno prisluhniti pripombam Zakonodajno-pravne službe DZ in se čim bolj približati njihovim predlogom. Komisija je poudarila, da je treba spoštovati odločitve institucij kot je Ustavno sodišče in Evropsko sodišče za človekove pravice, prav tako je nujno opraviti implementacijo evropske direktive o žrtvah, ki nagovarja in varuje pravice žrtev in še posebej ranljivih skupin žrtev kaznivih dejanj.

Komisija je opozorila na pripombe Zavoda za zdravstveno zavarovanje RS (ZZZS), ki predlaga, da se ukine pristojnost imenovanih zdravnikov ZZZS za izdajo mnenj o upravičenosti izdaje zdravniških potrdil za potrebe sodnih postopkov in da se morajo ta opravila izločiti iz socialnega zavarovanja obveznega zdravstvenega zavarovanja, saj je to velika kadrovska in finančna obremenitev za zavod. Predlagatelji so na komisiji pojasnili, da predlog zakona v skladu s priporočili varuha človekovih pravic določa bolj jasno sklicevanje na Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju in gre za rešitev, ki ponuja enotno ureditev, ki je usklajena z resornim zakonom in ki bo poenotila sodno prakso glede preverjanja zdravniških opravičil. Rešitev pa je hkrati tudi terminološko povzeta že v

veljavnem Zakonu o pravnem postopku in se na področju kazenskega postopka zdaj uveljavlja smiselno enaka rešitev, kot že velja v pravnem postopku. Po mnenju predlagateljev ZZZS v bistvu ne nasprotuje sami ureditvi v noveli ZKP-N, ampak nasprotuje ureditvi, kot je postavljena v 81. členu Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju, ki je predpis iz pristojnosti Ministrstva za zdravje, in ki določa pristojnost imenovanih zdravnikov, pristojnih za izdaje zdravniških potrdil. Razlogi za nasprotovanje ZZZS so kadrovske, sistemske in finančne narave. Kot so poudarili predlagatelji, bo takšna rešitev veljala toliko časa, dokler ne bo prišlo do spremembe v Zakonu o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju, saj se ureditev v ZKP-N navezuje na to rešitev.

V nadaljevanju je bilo na komisiji predstavljeno še nekaj pripomb Odvetniške zbornice Slovenije, pri čemer je bilo poudarjeno, da je bila večina vprašanj razrešena v času medresorskih usklajevanj. Opozorila so se nanašala na naslednje točke:

- hramba IMSI lovilcev na sodiščih - novi 150.a člen
Dodatna varovalka glede uporabe IMSI lovilcev bi bila, če bi se naprave hranile na sodiščih in ne na policiji. Tako bi po odobritvi preiskovalnega sodnika, da dovoli uporabo IMSI lovilca za določen postopek, policija lovilce prevzela na sodiščih. Po koncu uporabe pa bi jih vrnila v hrambo sodišča.

Po mnenju predlagatelja hramba IMSI lovilcev na sodiščih kot dodaten varnostni pristop ni potreben, ker ukrep o uporabi IMSI lovilcev že v izhodišču odreja sodišče in je podvržen sodni kontroli. V predlagani 150.a člen je vtkana vrsta varovalk, da do zlorab tega tehničnega sredstva ne pride, vključno z obveznostjo, da se po izvedbi ukrepa sestavi zapisnik, v katerem se natančno popiše, katere aktivnosti so bile izvedene z njim in tudi ureditev, da se nepovezani podatki oseb, ki se slučajno znajdejo v nadzoru, zbršejo, če niso potrebni za kazenski postopek. Zato bi bil po mnenju predlagatelja ukrep nesorazmeren in je nepotreben.

- 149.b in 149.c člen - prometni podatki
Predlaga se, da se kot dokazni standard namesto "razlogi za sum" uporabi "utemeljeni razlogi za sum". Tako bi uporabili višji dokazni standard, saj gre za občutljive podatke.

Predlagatelj je članom komisije pojasnil, da je glede dokaznega standarda pri pogojih za izdajo sodne odredbe, s katero se pridobivajo prometni podatki iz komunikacijskih sredstev, po usklajevanju z drugimi deležniki prevladala rešitev, da se dokazni standard obdrži na stopnji »razlogi za sum«. V posameznih verzijah predloga zakona se je razmišljalo tudi o višjem standardu, po usklajevanju pa je v predlogu zakona ostala predlagana rešitev. V vsakem primeru pa je potrebna sodna odločba in gre za tehtanje sodišča in dokazni standard, ki je podlaga za te ukrepe.

- nov 149.e člen
Po mnenju Odvetniške zbornice Slovenije se pri tem na nek način poskuša obiti odločitev Ustavnega sodišča, da je treba podatke po preteku določenega časa brisati (naloga operaterjev). Zdaj bo lahko npr. državni tožilec od operaterja brez sodne odredbe zahteval ohranitev podatkov, če se mu bo zdelo, da bodo podatki v nadaljevanju postopkov lahko pomembni in si bo tako ustvaril zalogo podatkov. Omogočeno bo pridobivanje prometnih podatkov brez sodne odredbe. Četudi gre le za zamrznitev podatkov, je to v nasprotju z našo ustavno-sodno prakso.

Predlagatelj je članom komisije pojasnil, da je podlaga za ta člen Budimpeštanska konvencija (Konvencija o kibernetiki kriminaliteti, Svet Evrope, 2002, veljati je začela 1. julija 2004), ki jo je Slovenija ratificirala in doslej nismo bili v popolnosti usklajeni z mednarodno obveznostjo. Gre za začasen ukrep, ki lahko traja največ 1 mesec in pomeni, da tisti, ki razpolaga z

elektronski dokazi, teh ne sme zbrisati ali uničiti. Ta obveza traja do takrat, da organi pridobijo ustrezno sodno odredbo, če je ta potrebna. Na podlagi tega ukrepa policija ali državno tožilstvo ne bosta pridobivala nobenih podatkov, ampak zgolj naročila operaterju, da elektronskih podatkov, s katerimi razpolaga, ne briše in to največ za 1 mesec. Zato po mnenju predlagateljev zaskrbljenost o izogibanju odločitvam Ustavnega sodišča ni utemeljena, ker gre za strogo časovno zamejenost.

- 219.a/1.odstavek

Preiskava elektronske naprave po novem vključuje tudi preiskavo s prek omrežja povezanimi in dosegljivimi informacijskimi sistemi, kjer so shranjeni podatki (t. i. podatki v oblakih). Prej je bilo precizirano, o katerih napravah govorimo, to je zdaj manj jasno in policija bo lahko nadzorovala tudi druge informacijske poti. Ali gre za uvajanje novih prikritih preiskovalnih ukrepov? Prav tako ni jasno, kaj vse lahko policija počne v okviru te preiskave?

Predlagatelj je na komisiji izpostavil, da se danes tehnologija razvija in večina podatkov se hrani drugače kot prej, veliko podatkov se hrani tudi v oblakih, in veljavni ZKP, ki je usklajen z Budimpeštansko konvencijo, je tovrstni ukrep že omogočil, vendar ne dovolj natančno. Gre za to, da je predvsem pri kaznivih dejanjih, ki se običajno dogajajo prek spleta (npr. otroška pornografija) treba omogočiti pridobivanje dokazov. Ne gre pa za uvajanje novega prekritega preiskovalnega ukrepa.

- 425. člen

Govori o zavrnitvi zahteve za varstvo zakonitosti s skrajšano obrazložitvijo, čemur je stroka nasprotovala že doslej, vendar to v noveli ostaja. Z vidika pravne varnosti je problematično, da bo možna situacija, ko odločba Vrhovnega sodišča sploh ne bo več obrazložena. Gre za omejitev razpoložljivih pravnih sredstev.

Predlagatelj je članom komisije glede sprememb 425. člena pojasnil, da so v primeru zavrnitve zahteve za varstvo zakonitosti sodbe s skrajšano obrazložitvijo predvidene ustrezne varovalke in da je takšna odločba možna le na predlog Vrhovnega državnega tožilstva in mora biti odločitev vrhovnih sodnikov o očitni neutemeljenosti soglasna.

Komisija je na koncu razprave predlagatelje pozvala, da pri nadaljnjem usklajevanju predloga zakona upoštevajo zgoraj predstavljene pripombe.

* * *

Za poročevalca je bil določen državni svetnik Rajko Fajt.

Rajko Fajt, l.r.
predsednik